

ד. 1) מה דין רוקה ומדרסה של קטנה שראתה שני פעמים (פרט), ומדוע? 2) קטנה השופעת או מרלפת כל שבעה, כיצד יש לדרוך את ראייתה, ומדוע? וכיצד צורת הבדיקה של קטנה, ומדוע? 3) האם מהני צירוף של הפסקת ג' עונות משל עיבור והנקה? ובאיזה אופנים משכחת לה האי גוונא (פרט; גמ' ותוס')? 4) הנשים שאמרו עליהם "דיין שעתן" האם לעולם הכי דינן, ומדוע (גמ' ותוס')?

ה. 1) ראתה על ידי קפיצות, האם קבעה לה וסת לאופן מסוים של ראייה (פרט; גמ' רש"י ותוס')? 2) כמה פעמים תיקנו לאשה לבדוק בכל יום (פרט), ומדוע תיקנו האי תקנה? והאם כל הנשים מצוות בהאי בדיקה (פרט), ומדוע? 3) האם אשה קובעת לה וסת בימי זיבותה ובימי נדותה (פרט), ומדוע?

ו. 1) אשה שראתה דם בזמנים קצובים בתוך הימי טהרה שלה, האם קבעה וסת, ומדוע? 2) תנוקת שלא הגיע זמנה לראות ונשאת וראתה דם מחמת תשמיש או שלא מחמת תשמיש, האם טמאה (פרט), ומדוע? וכיצד הדין היכא דנשתנה מראיתו של הדם ממראהו אחר הבעילה הראשונה (פרט)? וכיצד הדין היכא דבבעילה ראשונה לא מצא דם, ומדוע (תוס')? 3) מה חידש שמואל בביאור דינא דמתניתין "אף בשעה שעוברת לשמש את ביתה", ומדוע סברה הגמ' דלא קמשמע לן מידי בהא מילתא? וכיצד דחו להאי קושיא?

ז. 1) האם אשה יכולה או חייבת לבדוק עצמה קודם תשמיש ולאחריו, ומדוע (גמ' רש"י ותוס')? 2) מה הוא "ערך של צנועות", ומה ההכרח לבאר הכי? והאם נסתר הוא מהמבואר בריש כתובות, ומדוע (תוס')? 3) אשה שדינה לבדוק קודם תשמיש, האם בכל גווני צריכה לבדוק, או דיש אופנים דמותרת לבעלה אף בלא בדיקה (פרט), ומדוע (גמ' רש"י ותוס')?

ח. 1) באר את שאלת רב פפא לרבא "מהו למעבד כי הא מתניתא" (רש"י ותוס')! וכיצד פשט לו רבא, ומדוע פשט הכי? ואת מי שאל רב כהנא כיצד נוהגים למעשה, ומה השיבוהו, ומדוע שאל דווקא אותו? 2) אשה שאין לה וסת, האם מותר לה לשמש עם בעלה, ומדוע? ואי נימא דאסור, מה דין כתובתה ותנאי כתובתה, ומדוע (גמ' ותוס')? והאם כשגירשה ונתרפאת מותר לו להחזירה, ומדוע (גמ' ותוס')? 3) אי נימא דאשה דאין לה וסת מותרת לשמש עם בעלה, האם בכל גווני שרי (פרט), ומדוע?

ט. 1) האם ראוי לאדם לבדוק באמתו (פרט), ומדוע (גמ' רש"י ותוס')? ואי נימא דמותר, באיזה אופן יבדוק, ומדוע? והאם האי דינא נאמר אף גבי נשים, ומדוע? 2) האוכל בתרומה ומרגיש שאיבריו מזדעזעין, כיצד יש לו לנהוג (פרט), ומדוע? והאם יש לו אפשרות לאחוז מן העטרה ולמטה, ומדוע (תוס')? 3) האם יש היתר לאחוז באמה בשעה שמשתיין (פרט), ומדוע? ואי נימא דשרי, האם מהני הא אף גבי אוכל תרומה, ומדוע (תוס')?

י. 1) מה נאמר על המקשה עצמו לדעת, ומדוע? 2) על מי נאמר שמעכבים הם את ביאת המשיח, ומדוע (גמ' רש"י ותוס')? 3) מה אמר רבי טרפון על יד לאמה? וכיצד הסיקו בביאור דבריו, ומה ההכרח לבאר הכי? וכיצד ביארו על פי דבריו את לישנא דמתניתין גבי יד לאמה? (גמ' רש"י ותוס') 4) חרשת שוטה וסומא, האם יש להם תקנה להאכילם בתרומה, וכיצד? והאם יש תקנה לכהן שוטה לאכול בתרומה, וכיצד?

יא. 1) כיצד היה מראיתם של מכנסי הכהנים, ומדוע? 2) רוכבי גמלים וחמורים, האם רשעים הם או צדיקים (פרט; גמ' ותוס'), ומדוע? 3) מה הוא "פרקדן"? והאם מותר הוא, ומדוע? ומה הוא אופן השכיבה שמותר לקרוא בה קריאת שמע (גמ' ותוס'), ומדוע? 4) נמצא דם על עד שלו, מה דינם לענין טומאה ולענין קרבן, ומדוע? והאם יש לחוש לדם מאכולת ומדוע? וכיצד הדין היכא דנמצאה מאכולת בערו?

יב. 1) אשה שבדקה עצמה בעד שאינו ברוך והניחתו בקופסה ולמחר נמצא בו דם (פרט), מה דינה לענין טומאה (גמ' ותוס'), ומדוע? וכיצד הדין היבא דהניחה העד על ירכה, ולמחר נמצא דם על ירכה, ומדוע (גמ' ותוס')? 2) האשה שהטילה צרכיה ומצאה בהן דם, מה דינה (גמ' ותוס'), ומדוע? 3) נמצא דם על עד שלה לאחר תשמיש (פרט), מה דין טומאתם? ומה דינן לענין קרבן, ומדוע? והאם תליא הוא בפלוגתא בעלמא אי דרשינן אם למסורת או אם למקרא, ומדוע (תוס')?

יג. 1) כיצד התבארו דברי רבי יהודה בנו של רבי יוחנן בן זכאי "בעלה נכנס להיכל ומקטיר קטורת", ומה ההכרח לבאר הכי? 2) האשה שראתה כתם, האם מטמאה את בעלה למפרע ומכאן ולהבא, ומדוע? 3) מאי קמשמע לן מתניתין בהא ד"הבאין מן הדרך נשיהן להם בחזקת טהרה"? והאם האי התירא נאמר בכל זמן שהפליג מביתו, ומדוע? וכיצד הדין בגוונא שעבר יום וסתה בזמן זה שנעדר מביתו (פרט; גמ' ותוס'), ומדוע?

יד. 1) באר את שאלת רב שמואל בר יבא "ואפילו ילדה דבזיזא למטבל" (רש"י ותוס')! ומה השיבו רבי אבא? 2) חבר שמת והניח מגורה מליאה פירות, כיצד יש לנהוג בהן לענין מעשרות, ומדוע? והאם אפשר להוכיח מינה לענין "אין ספק מוציא מידי ודאי", ומדוע? 3) האם מותר להאכיל את בהמתו פירות שלא הפריש מהן מעשר (פרט), ומדוע (תוס')? 4) מדוע הציץ הכהן על הבור שהפילה לתוכו שפחתו של מסיק אחד, והאם עשה כדיון, ומדוע? וכיצד הורו לו בענין טומאתו, ומדוע? והאם יש נפקא מינה באיזה רשות עמד הכהן, ומדוע (תוס')?

בהצלחה!

תשובות למבחן נדה ט טו

א. (1) יש לדון את המעוברת כמסולקת דמים [למאן דסבירא ליה הכין משעה שהוכר עובר, והיינו לשלש חודשים, ואפילו דיש נשים שילדות לז', מכל מקום אזלינן בתר רוב נשים. ואם רק לאחר ראייתה הגיעה זמן זה, מסקינן בגמ' דאינה נידונת כמסולקת דמים, משום דבהאי אידנא אכתי אין איבריה כבדין עליה. ועוד מסקינן בגמ' דכל היכא דמסולקת דמים, אף אינה צריכה לחשוש לוסתה ואפילו למאן דאמר וסתות דאורייתא.

(2) לענין מסולקת דמים מסקינן דשפיר חשיבה לידה, משום דאף בהא איבריה כבדין עליה. אי נמי, לענין מעת לעת דהוא דרבנן בעלמא הקילו. אבל לענין קשתה שלש ימים קודם הלידה וילדה רוח, לא אמרינן דמחמת הלידה ראתה, אלא יולדת בזוב חשבינן לה, משום דלהא בעינן לידה גמורה. ואף דליכא הכא ימי טהור, ואמרינן לקמן דהיינו טעמא דקושי מחמת לידה אינה מטמאה משום דיש לה ימי טהרה אחר כן, מכל מקום הא איכא התם לישנא אחרינא דלא תליא בהא, ועוד, דהא סגי בהא דשאר לידות איכא ימי טהרה ומשום הכי ממעטינן לה מפרשת זיבה.

(3) לדעת רבי מאיר הוא משום דדם נעבר ונעשה חלב, ומשום הכי אף אם הניקה ארבע או חמש שנים הרי היא מסולקת דמים, ואם גמלתו או מת, מיד חוזרת לראות. ולדעת רבי יהודה רבי שמעון ורבי יוסי, היינו טעמא משום דאיבריה מתפרקין ואין דמה חוזר עד כ"ד חודש, ולדבריו לא תליא בהנקה בין לקולא ובין לחומרא.

(4) המזה והנושא מי נדה לצורך טהרת הטמא, הרי טהור. אבל אם נושא לחינם טמא, והיינו רק אם נושא שיעור הזאה, והיינו כדי שיטבול בהם ראשי הגבעולין. וכן טעון כיבוס בגדים. אבל הנוגע סתם אינו טעון כיבוס בגדים אלא טמא עד הערב. והובא בסוגיין לבאר הקרא "מי יתן טמא מטהור" לאפוקי מדרשת רבי מאיר דדם טמא נהפך לחלב טהור.

ב. (1) לדעת רב יהודה משעה שחברותיה אומרות עליה שהיא זקינה, ולדעת רבי שמעון משעה שקורין לה "אמא" ואינה בושה, ונחלקו בדבריו האם כוונתו דאינה כלל מתביישת בדבר, או דסגי בהא דאינה מקפדת אף דמתביישת. ורק אם יעברו שלש עונות והיינו שלש פעמים שלושים יום שהיא עונה בינונית ולא תראה, הרי דינה כמסולקת דמים, שאם עתה תראה אמרינן לכולי עלמא דדיה שעתה. ולדעת רבי אליעזר בכל אשה הקילו דאם לא ראתה שלש עונות הרי דיה שעתה. ורבנן הודו לו דבשעת הדחק והיינו שנת בצורת או דעשו הרבה טהרות, יש להקל כדברי רבי אליעזר.

(2) אם ראתה אותן באופן מסודר, הרי קבעה לה וסת ונמי דיה שעתה, מלבד דעת רבי דוסא [לחד שיטה] דאף בקבעה לה וסת מטמאה מעת לעת. אבל אם לא כיוונה ראיותיה, הרי ראייה דכבר אינה מסולקת דמים ושוב דינה דמטמאה מעת לעת. וכתב רש"י דראתה כל פעם באיחור יום, נמי חשיב לא כיוונה. והתוס' כתבו דתליא בפלוגתא דרב ושמואל. ועוד כתבו, דדווקא בראתה בדילוג לחדש תליא בפלוגתא דרב ושמואל, אבל הכא דהוא בדילוג הפלגות מוזמן ראייתה כולי עלמא מודו דלא קבעה לה וסת.

(3) קטנה שהגיע זמנה לראות, מיד כשתראה אמרינן דדיה שעתה, משום דבראייה הראשונה אכתי לא גזרו לטמא מעת לעת. אבל בראיה שניה ואילך הרי דינה ככל הנשים. ואם הפסיקה בשלש עונות, נמי דינה כשאר הנשים דתליא בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן. וקטנה שלא הגיעה זמנה לראות, כדי לדונה כשאר נשים בעינן שתחזוק בראיה, ותליא בפלוגתא דרבי ורבנן שמעון בן גמליאל בכמה הוי חזקה, דלרבי סגי בתרי, ולהכי בפעם השלישית דינה כשאר הנשים, ולדעת רבן שמעון בן גמליאל הרי רק בפעם הרביעית הוחזקה.

ג. (1) מסקינן בגמ' דאכתי נחשבת מסולקת דמים, ואינה מטמאה בראיה זו מעת לעת אלא דיה שעתה. אבל אם תראה עתה פעם נוספת לאחר עונה, הרי מטמאה מעת לעת אליבא דרבי דבתרי זימני הוי חזקה. וכן הדין בראתה לאחר הפסקה שניה ושלישית.

(2) כתם שבין ראשונה לשניה וודאי טהור, דהרי אף ראייה גמורה שלה אינה מחזקת אותה כרואה, והרי הכי דינא דכתם קטנה לאו מידי הוא ועל כרחק דממקום אחר בא. ובין שניה לשלישית דאליבא דרבי אם תראה ראייה גמורה הרי טמא, נחלקו בה רבי יוחנן וחזקיה, דרבי יוחנן טיהר משום דכל שלא נהגנו בה למעשה תורת מעת לעת, אין כתמה מטמא. וחזקיה טימא משום דכבר הוחזקה בשני פעמים כרואה ודינה ככל הנשים. ולדעת רבן שמעון בן גמליאל כולי עלמא מודו דאף בין השניה לשלישית טהור. ומסקינן דדבריו של חזקיה כיחיד לגבי רבים, דהא רבי יוחנן ורבי שמעון בן יהוצדק פליגי עליה וכתמה טהור.

ד. (1) בבית אין נפקא מינה דהא ידוע אם היא טמאה או טהורה, אבל בשוק שאינו ידוע, דעת רבי שמעון בן יהוצדק דאין לחוש לרוקה ומדרסה, משום דאכתי לא הוחזקה כרואה, ומספק לא מטמאנין.

(2) שופעת כל שבעה הרי נידון כראיה אחת. ומסקינן דהוא הדין מדלפת טיף אחר טיף נמי נידון כראיה אחת, דהא ליכא למימר דדווקא שופעת כנהרא אמרינן דנידון כראיה אחת, דהרי לא משכחת לה הכי. ואין בודקין אותה ביד משום שמעויות אותן דהרי מסרטות אותן בצפורן ומביאין לידי ראייה. אלא סכין אותן שמן מבפנים ומקנחות אותן מחוץ, ועל ידי השמן יבוא הדם.

(3) מסקינן דאיכא צירוף בין עיבור והנקה. וצירוף בין מניקה ועיבור שפיר משכחת לה דהתעברה תוך כדי הנקה, וכתבו התוס' דאף דאין מתעברת אלא סמוך לטבילתה או לוסתה, מכל מקום שייך שאיתרמי דהתעברה. אי נמי, דווקא בימים שרואה אינה מתעברת אלא בזמנים אלו. אבל עיבור והנקה לא משכחת לא אלא בלידה יבשיתא, דאי לאו הכי הרי ראתה דם בזמן הלידה. אי נמי, דם נדה לחדוד ודם לידה לחדוד.

(4) מבואר במתניתין דרק בראיה ראשונה אמרינן דיה שעתה, אבל בראיה שניה הרי דינה ככל הנשים. מלבד אם ראתה את הראשונה באונס, שגם הראיה השניה דיה שעתה. ודעת רב דקאי אכל הנשים דמתניתין. אבל דעת שמואל דלא קאי אמעוברת ומניקה, משום דהן מסולקות דמים. וביארו התוס' דשאר הנשים התגלה שבתלוקן, אבל הנך הרי דבר הגורם לסילוק קיים כל הזמן. ובקטנה שלא הגיע זמנה לראות, כבר התבאר דכולי עלמא מודו דחשיבה מסולקת אף בראיה השניה ולדעת רבן שמעון בן גמליאל אף בשלישית.

ה. (1) ראתה על ידי קפיצות לאו דוקא בימים מסוימים, מבואר לדעת רש"י דקבעה לה וסת לקפיצות. והתוס' כתבו דהא כלל לא סלקא אדעתין שתקבע לה וסת ככהאי גוונא. ואם ראתה על ידי קפיצות בימים מסוימים, הרי קבעה וסת למים אלו בקפיצות. והוא הדין אם בפעם השלישית קפצה יום קודם וראתה רק עתה, דנמי חשיבה קביעות וסת. אבל אם בפעם השלישית ראתה בלא קפיצה, הרי קביעות הוסת שלה הוא לימים בלא קפיצות.

(2) תיקנו לבדוק בכל יום שחרית וערבית מפני הטהרות שהתעסקה ביום ובלילה. והכהונת צריכות לבדוק אף בשעה דאוכלות בתרומה. ולדעת רבי יהודה אף בשעה שסיימו מאכילת התרומה. ומבואר במתניתין דנדה אינה צריכה לבדוק מפני שדמה טמא ממה נפשך. וכן היושבת על דם טהור אינה צריכה לבדוק. ומסקינן, דאי נימא דמעיינן אחד הוא דער עתה היה טמא ומעתה טהור, הרי אף

להתחיל בימי טוהר אין צריך בדיקה. אבל אי נימא דמעיינ אחר הוא, הרי צריכה לבדוק דנסגר המעיין הטמא, ולאחר שהתחילה בימי הטהרה, תו אינה צריכה לבדוק דהא אף אם תראה הרי אינה טמאה.
(3) בימי זיבתה קובעת לה וסת. אבל בימי נדוטה לדעת ריש לקיש אינה קובעת וסת, משום דאמרינן דמחמת הנדה בא הדם. ולדעת רבי יוחנן אף בימי נידוטה קבעה וסתה, אמנם הני מילי בראתה ממעיין סתום, ולדעת רש"י היינו היכא דראתה פעמיים בריש ירחא, ועוד פעם בכ"ה לירחא דעתה התחילו ימי נדה וחזרה וראתה בריש ירחא, דאמרינן דוסתה בריש ירחא ומשום ריבוי הדם יצא כבר בכ"ה. אבל ממעיין פתוח, והיינו דראיות הראשונות היו כבר בימי נדה, הרי אינה קובעת וסת. ועוד פירש רש"י דמעיינ פתוח היינו דראתה מעיקרא מריש ירחא ד' ימים רצופין, ושוב ראתה ב' פעמים בד' לחודש. ובתוס' כתבו פירוש נוסף אליבא דרב פפא עיין שם.

ו. (1) בתוך ימי טוהר אינה קובעת וסת, ולא מיבעי למאן דאמר דמעיינ אחר הוא, אלא אפילו למאן דאמר דאותו מעיינ הוא, מכל מקום מימי טהרה לימי טומאה לא מחוקינן.

(2) לדעת בית שמאי נותנים לה ארבע לילות דתלינן דבזה הזמן אכתי לא נרפאת המכה. ולדעת בית הלל כל זמן שלא חייתה המכה אכתי עומדת בטהרתה. ומסקינן דהיינו דווקא היכא דלא פסקה מלראות בשעת תשמיש, וכתבו התוס', דאפילו היה בין שימוש לשימוש זמן מופלג, מכל מקום כל שלא ראתה שלא מחמת תשמיש אמרינן דאכתי לא חייתה המכה. אבל אם פסקה לראות בשעת תשמיש וראתה שוב בין בשעת תשמיש ובין שלא בשעת תשמיש חזר דינה ככל הנשים דמטמאה בראיה. וכן אם פסקה לילה אחד מתשמיש וראתה למחרת, נמי טמאה. ואם נשתנה צבעו של הדם. אם היה לאחר תשמיש אמרינן דשמש עכרן ואינו ראה על דם טמא. אבל אם בדקה קודם תשמיש כגון שהוצרכה לטהרות, אם נשתנה צבעו של הדם הרי ראה לטומאה. וכתבו התוס' דאף אם בבעילה הראשונה לא מצא דם, מכל מקום בבעילה שניה טהורה, משום דאמרינן דבעל בהטיה.

(3) שמואל חידש דהני מילי דצריכה בדיקה בעוברת לשמש, היינו בעסקה בטהרות דמיגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא בדיקה לבעלה. ומקשינן דהא על כרחך דמתניתין לענין טהרות איתמר, דהא שנינו לקמן דכל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן ואינן טעונות בדיקה. ודחינן, דאי דמתניתין הוי אמינא דהני מילי באשה שיש לה וסת דקמשמע לן דאף ביש לה וסת טעונה בדיקה לטהרות, אבל אשה שאין לה וסת טעונה בדיקה אף לבעלה, קמשמע לן שמואל דאף לבעלה אינה טעונה בדיקה.

ז. (1) היכא דאינה עסקה בטהרות אמר רב יהודה דלא תבדוק קודם התשמיש משום דליבו נוקפו ופורש. וכתבו התוס' דחושש דמסתמא הרגישה דאי לאו הכי למה לה לבדוק, הרי לא הצריכו חכמים בדיקה אלא בעסקה בטהרות. וכן אינה צריכה לבדוק לאחר התשמיש אלא אם עסקה בטהרות.

(2) מסקינן דבדוקות בעד חדש לפני כל תשמיש דחוששת שמא מטונף מחמת הבדיקה ותו טיפת דם כחרדל לא תראה עליו. דהא ליכא למימר כפשוטו דקאי אמבואר במתניתין דבדוקת בשעה שעוברת לשמש את ביתה והיינו בעסקה בטהרות, דהא מדינא חייבת הכי, ואדרבה אותה דלא עבדה הכי רשעה מיקרי. וכתבו התוס' דאף דבכתובות קרינן לאותן שאינן פרוצות צנועות, היינו משום דאיירי בחוששת למידי דמדינא אין לחוש. והפרוצות תולות בדבר דאין לתלות בו.

(3) אמרינן דאם יש לה וסת דווקא בעודה ערה צריכה לבדוק. וביאר רש"י דהרי ראויה עתה לעסוק בטהרות. אבל בישנה לא החמירו לה צריכה בדיקה, אי נמי משום דאינה ראויה עתה לעסוק בטהרות. [וכתבו התוס' דבישנה ממש איכא איסורא אחרינא. אי נמי, איירי בישנה ואינה ישנה שאינה יודעת להשיבו אם בדקה]. אבל באין לה וסת, אף ישנה טעונה בדיקה. ואמרינן דבבא מן הדרך כיון שתובעה אינה טעונה בדיקה, וביארו התוס' דמשום דמרבא בפיוס הרי אם הרגישה תזכר ותבדוק.

ח. (1) ביאר רש"י דשאלו האם בעיא בדיקה או תביעה, [ועיין בהגהות הב"ח דהוסיף דבישנות איירי]. ופשט לו רבא דאינה טעונה בדיקה משום דמגניא באפיה, אלא סגי בתביעה. וכתב רש"י לישנא אחרינא דאף ביושב בביתו אמרינן הכי ולא דווקא בבא מן הדרך. והתוס' כתבו, דשאלו האם הכי הלכתא דבישנה אין צריך להקיצה ולשואלה או לכל הפחות לתובעה. והשיבו דאם צריך להקיצה לכך הרי מגניא באפיה. ורב כהנא שאל לנשותיהן של רב פפא ורב הונא בריה דרבי יהושע כיצד נוהגין הם כשהן ישנות, והשיבוהו דלא הצריכו. ומבואר בגמ' דשאל דווקא להם כדי לידע היאך נהגו למעשה ולא היאך ההוראה לעלמא, דיתכן דמורו לקולא אבל מחמירין על עצמן.

(2) לדעת רבי מאיר אסורה לשמש עם בעלה מחשש שמא תראה עתה דם. ואף אין לה כתובה דהרי אינה ראויה לביאה, וכן תנאי כתובה אין לה דדינו ככתובה, ומה שהכניסה לו אינה נוטלת משום דמחלה ליה דניפוק עלה שמיה דאשות. ויש צד בגמ' דבבא חנן סבר דיש לה כתובה, וכתבו התוס' דהיינו משום דמותר לה לשמש ב"א יום שבין נדה לנדה, ואף דגורו עליו חכמים שיגרשנה מכל מקום לא תפסיד בהכי כתובתה. ואם גירשה וחזרה ונתרפאת אסורה לחזור איליה, שמא יוציא לעז על גיטה דאם היה יודע לא היה מגרשה, ובניה ממזרין. וכתבו התוס' דהא בקל יכולה להתרפאות על ידי סממנים, ומשום הכי לא דמי ללא ילדה לו דהתם מבואר דרק על ידי תביעת כתובה איכא לעז. אי נמי, איכא למימר דקבעה וסתה סמוך לגירושין והרי ראה שכבר נתרפאת תחתיו. ודעת רבי חנינא בן אנטיגנוס דמותרת לבעלה ועיין לקמן.

(3) לדעת רבי חנינא בן אנטיגנוס דמותרת לבעלה, אינה מותרת אלא על ידי בדיקה קודם תשמיש. ומסקינן דהיינו דווקא היכא דעסקה בטהרות, אבל בלאו הכי כל לבעלה אינה טעונה בדיקה. ורש"י הביא עוד פירוש דאיכא פלוגתא אי בעיא בדיקה אף לבעלה ודחאו.

ט. (1) אמרינן במתניתין דכל היר המרבה לבדוק תקצץ, ואמרינן בגמ' דכיון דמרגיש באמה ומתחמם הרי בא לידי זרע לבטלה. אבל לענין זיבה הרי חייב לבדוק, ויבדוק בחרס או בצרור או במטלית קשה דליכא הרגשה וחימום. וכתבו התוס' דלא סגי מעטרה ולמטה דשרי בידו, דהא צריך לבדוק אף מעטרה ולמעלה שמא הלך זובו לשם. אי נמי, דאף מעטרה ולמטה לא שרי אלא משום נצוצות בשעה שמשתיין אבל בלאו הכי אסור. ולענין נשים לא נאמר האי דינא משום דלאו בנות הרגשה נינהו. [ועיין בגליון התוס' ביאור הדבר].

(2) יאחזו באמתו כדי שלא יצא הזרע עד שיבלע את התרומה, דהא רק משעה שיוצא הזרע טמא לאכול בתרומה. ולדעת אבבי שרי רק במטלית עבה, ולדעת רבא כיון דכבר נעקר הרי נעקר ואין נפקא מינה בחימום ושרי אף במטלית רכה. ואמרינן בגמ' דנחלקו האם בכהאי גוונא דיוצא בהרגשה שייך שיצא עוד על ידי חימום נוסף. וכתבו התוס' דהכא לא מהני לאחזו מן העטרה ולמטה, משום דאם הגיע עד העטרה הרי שוב אין יכול לעכבו, אי נמי כיון דאחזו בחזקה שלא יצא, יש הרהור אפילו למטה מן העטרה.

(3) לדעת רבי אליעזר אין שום היתר בדבר, מלבד היכא דאיכא בעיתותא [או דלילה או דמקום גבוה או דרכיה או דשכינה]. וכן בנשוי איכא היתרא, וכן למטה מן העטרה וכן לסייע בביצים. ולדעת רבנן יש היתר בכל גוונא דהא יש לחוש לניצוצות ויאמרו דכרות שפכה הוא ובניו ממזרין, ולדעת רבי אליעזר הרי יכול לעמוד במקום גבוה או להשתין על עפר תיחוח ואין חשש ניצוצות. וכתבו התוס'

דיתכן דרבנן חזרו והודו לדברי רבי אליעזר. ואף אי נימא דלא הודו, רק במשתין איכא היתרא משום ניצוצות, ומשום הכי לא התירו באוכל תרומה.

י. (1) נאמר עליו שיהיה בנידוי, וכתבו התוס' דהיינו דחייבים לנדותו, משום דמגרה יצר הרע בעצמו. ולדעת רבי אמי נקרא עברין, משום דכך אומנתו של היצר הרע עד שלבסוף אומר לו לעבוד עבודת כוכבים.

(2) נאמר הוא על הגרים דהרי אין בקיאים במצוות ומביאים פורענות על ישראל, ועוד שהרי למדים ממעשיהן, וכתב רש"י דמאן דאמר דמשום ערבות נעשים, לאו מילתא הוא דהא לא נתערבו על הגרים. והתוס' כתבו דהוא משום דנטמעין בישראל והרי אין השכינה שרויה אלא במיחוסי'ן בישראל. וכן נאמר על המשחקין עם התינוקות, ומסקינן דהיינו נושא אשה קטנה שאינה ראויה להוליד, דהרי קיימא לן דאין בן דוד בא עד שיכלו נשמות מן הגוף, והיינו חדר המיוחד לנשמות העתידים להוליד.

(3) רבי טרפון אמר דתקצץ על טיבורו. ומסקינן דלאו למימרא דקוצצים אותה ממש על טיבורו דאם תבקע ביטנו תבקע, דמה הענין לקצוץ דוקא הכי. אלא כוונתו דידו תיקצץ על שהכניסה למטה מטיבורו. ומאי דאמר שתבקע כריסו היינו דאפילו אם יש לו שם קוץ ואם לא יטלנו תבקע כריסו מוטב הכי מאשר להכניס ידו להתם. והביאו את דבריו כדי לפשוט כוונת מתניתין ד"תקצץ ידו" האם הוא לטותא או דינא. נויש לעיין למסקנת סוגיין כיצד פשטו. ועיין ערוך לנר שכתב דמהשמטת הרמב"ם דין זה נראה דלא פשטו ואולינן לקולא בעונש הגוף.]

(4) חרשת המדברת הרי היא כפקחת גמורה. וכן סומא הרי יכול להראות לאחרים. אבל השוטה והחרשת שאינה שומעת ואינה מדברת יש להם תקנה רק על ידי שאחרות תבדוק אותן. ולענין כהן שוטה יש להטבילו ולהמתין עד הערב ולהאכילו, ובלבד שלא ישן קודם האכילה, דהא יש לחוש לקרי. ולדעת רבי אליעזר עושין לו כיס של עור ויבדקו אם יש בו קרי. ובברייתא קתני משמיה דרבי אליעזר שעושין לו כיס של מתכת והיינו מנחשת דאין נבלעת בו הטפה.

יא. (1) נראין הן כפמליא של פרשין דחללו רחב ותלוי למטה ואין תיק בין הירכיים, כדי שלא יתעטף בהן האבר ויתחמם ויבוא לדי קרי. וכן אין להם לא נקב לא בבית הערוה ולא בית הנקב. וביאר רש"י דהיינו דלא יהיה צמוד באלו המקומות כדי שלא יתחמם וכן כדי שלא יתטנף בזיעת אותו מקום. אי נמי נקב כדי להשתין ולעשות צרכיו.

(2) רוכבי גמלים כולם רשעים משום דאברם מתחמם בכשר הגמלים ובאים לידי זרע. וכתבו התוס' דהני מילי ברוכבין אבל ההולכין ברגל ורק מניח משאותיו על הגמל, אדרבה אמרינן דרובן כשרין משום דבמקום סכנה אלו. והחמירין יש מהן צדיקים ויש מהן רשעים, ואמרינן בגמ' דאם רוכב עם אוכף הרי כשרין הן משום דאין האבר מתחמם באוכף הקשה, אבל בלאו אוכף הרי הם כגמלים. ואיכא דאמרי דאם רוכב ב' רגליו ממקום אחד הרי כשרים דאין אברו מתחמם, אבל אם רוכב כל רגל בצד אחר הרי אברו מתחמם. וכתבו התוס' דהיינו דווקא ברוכבין משום הרהור. אבל בעלמא אמרינן דרובין ליטין משום דעושין רמאות במשא ומתן שעושים.

(3) פרקין היינו פניו למעלה, ואסור הוא משום דפעמים שיתקשה אברו תוך שנתו ויתגלה. ועוד, שידיו מונחות על אברו ויתחמם. והתוס' כתבו בשם הרשב"ם דהיינו טעמא דאסור משום שבגדיו נופלים על אברו ומתחמם. ובשם הערוך כתבו דפרקין היינו פניו למטה, אמנם דחו להאי פירושא. ולענין קריאת שמע אסור אפילו היכא דמוטה על צידו, ושרי רק יושב או שוכב כולו על צידו, מלבד אותו שהוא בעל בשר שמותר אף באופן דרק מצלי על צידו.

(4) נמצא דם על שלו הרי טמאים בודאי וחייבים קרבן, דהא וודאי בשעת תשמיש היה הדם. ואין לחוש לדם מאכולת, או משום דאותו מקום בדוק אצל מאכולת, ולהכי אף אם נמצא מאכולת על העד יש לתלות שנפל לאחר הבדיקה. או משום דאותו מקום דחוק אצל מאכולת, וביארו התוס' דלבד לא תכנס מאכולת להתם, אבל וודאי שייך שתכנס עם השמש ותרצף שם, ולהכי אם נמצאה מאכולת רצופה על העד, יש לתלות שמן המאכולת בא הדם ואין לטמאותה בוודאי.

יב. (1) לדעת רבי יש לטמאותה משום נדה, והיינו דווקא היכא דהוא יותר משיעור גריס, אבל פחות משיעור גריס הרי יש לחוש למאכולת. וכתבו התוס' דאיירי דווקא היכא דידעה שהעד נקי אבל לא בדקתו קודם הבדיקה, אבל בלאו הכי לא היה רבי מחזיקו כטמא וודאי. ולדעת רבי חייא בצעירותו הרי יש לטהר אף מטומאת ספק דכתם, ובזיקנותו חזר בו והורה דיש לטמאותה בטומאת כתם שהיא ספק. ואם הניחתו על ירכה ולמחר נמצא דם על הירך, כיון דהוי ספק ספיקא, שמא היה בו כבר דם מעיקרא דהרי לא בדקתו קודם הבדיקה, ואף אם לא היה בו דם, שמא מן דם הירך הוא, הרי יש לטהרה.

(2) לדעת רבי מאיר יש חילוק בין עומדת ליושבת, דאם עומדת טמאה משום דדחוקה הוא ואולי מי רגליים למקור ויצא עמהם הדם. אבל אם יושבת אמרינן דאינו מן המקור וטהורה. ומסקינן בגמ' דאליבא דרבי מאיר טמאה בוודאי כנדה. ולדעת רבי יוסי אף בעומדת טהורה, וכתבו התוס' דהיינו טהורה לגמרי אף מטומאת כתם. אבל בשם ר"ח כתבו דרבי יוסי טיהר רק מטומאת נדה.

(3) אם נמצא כשיעור "אותיום", והיינו מיד ביציאת השמש נכנס העד וקינחה ומצאה דם, הרי טמאים בוודאי וחייבים קרבן. אבל אם לא נמצא מיד אלא אחר אותו זמן, והיינו כשיעור דתושיט ידה תחת הכר ליטול העד, הרי טמאים מן הספק ופטורים מקרבן וודאי, אבל למאן דאמר דלא בעינן חתיכה משתי חתיכות לענין אשם תלוי, יש לחייבם באשם תלוי. ולאחר זמן זה והיינו משעה שיכולה לרדת מן המטה ולקנח פניה עד מעת לעת, תליא בפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן האם מטמאה את בועלה או לאו. ולדעת רב אשי השיעור דנאמר עד שתרד מן המטה ותקנח פניה, הוא השיעור שלאחר אותיום דטמאים מספק לכולי עלמא, ואיירי היכא דהעד בידה ואינה צריכה ליטול מתחת הכר. וכתבו התוס' דהפלוגתא דנחלקו גבי אשם תלוי, אף דמבואר בכריתות דתליא בפלוגתא אי יש אם למקרא או אם למסורת, לאו ראייה הוא לכל התורה, דהכא מאן דסבר אם למקרא סבירא ליה דכולי עלמא מודו ליה, ומאן דאמר אם למסורת סבירא ליה דכולי עלמא מודו ליה.

יג. (1) ביארו דסבר כשמאי דאמר דיין שעתן וליכא טומאה למפרע, וכן צריך לומר דלא גמר ביאתו, דהרי אם גמר ביאתו והזריע הרי אסור להכנס להיכל משום בעל קרי.

(2) לדעת רב כולי עלמא מודו דמטמאה את בועלת למפרע ורבי מאיר היא דמחמיר בכתמים. ולדעת שמואל מאי דאמרינן דמטמאה את בועלה היינו רק מכאן ולהבא ורבנן היא, ואמרינן דאיכא רבותא בהא משום דהוי אמינא דכיון דכתמים דרבנן, כי היכי דמעט לעת דרבנן אינו מטמאה את בועלה, הוא הדין בכתמים, ולהא קמשמע לן מתניתן דשאני כתם דשור שחוט לפניך ומכאן ולהבא יש לטמאות.

(3) קמשמע לן דאף דאינו בביתו מכל מקום רמיא אנפשה ובדקה. והאי היתרא לא נאמר אלא בשלא הפליג שיעור עונה, אבל אם הפליג שיעור עונה הרי יש לחוש שראתה. ואם הגיע שעת וסתה, לדעת רב הונא אסורה לו משום דסבר וסתות דאורייתא דאורח בזמנו בא, וכתב רש"י דמחזקינן לה בטומאת ספק מהלכה למשה מסיני. ולדעת רבה בר בר חנה, וסתות דרבנן ורק אם בדקה ונמצאה

טמאה יש לדונה כטמאה [משעת וסתה], ומספק לא מחזקין לה בטומאה. וכתבו התוס' דאיירי דווקא היכא דעברו שבעה ימים מן הוסת דאם ראתה היתה יכולה לטבול ולהטהר, משום דספק טבילה מוציאה מידי ספק ראייה.

יד. (1) רש"י ביאר דאפילו נערה דמתביישת לטבול יכול לחשב ימי וסתה וטהרתה ולבוא עליה. ועלה השיבו דרבי יוחנן לא איירי בוודאי ראתה, וכיון דבספק איירי שרי בכל גווני. והתוס' ביארו דכוונתו באשה שילדה ופוחדת שתסתכן בטבילתה. ועלה השיבו דרבי יוחנן איירי רק בספק, אבל בוודאי אין לסמוך על הספק שמא טבלה ואפילו אינה יראה מלטבול.

(2) הרי הן בחזקת מתוקנים דחזקה על חבר שאינו מניח דבר שאינו מתוקן אפילו ליומו. ואין להוכיח מהתם דספק מוציא מידי וודאי, משום דהתם אינו ספק אלא וודאי משום הך חזקה שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן. ועוד, דהרי לא הוי וודאי טבל דשמא הכניסה במוץ לצורך מאכל בהמה שאינו מתחייב במעשר בכהאי גוונא.

(3) אם התבואה התחייבה כבר במעשר אסור להאכילה, משום דילפינן מדכתיב "משמרת תרומתי" דאף את התרומה דעומדת להנאה יש לאסור קודם ההפרשה. וילפינן מינה דכל הנאה של כילוי דומיא דאכילה אסור בטבלה.

(4) כתב רש"י דהציץ או כדי לדעת כמה ימי טומאה יש לה וכיצד להורות לה, או דגרה בביתו ורוצה לדעת עד אימתי יש לחוש שלא תיגע בטהרותיו, או כדי לדעת מתי תביא הקרבן ואולי יעלה במשמרתו ויזכה בחלק מן העור. והסיק רש"י דוודאי עם הארץ היה אותו כהן, דהרי משום כך אין לו להכניס עצמו לספק טומאה. והורו לו דאינו צריך לחשוש לטומאה משום דאף שהוא ספק נפל דמטמא, מכל מקום איכא נמי ספיקא שמא חולדה גררתו. ומסקינן בגמ' דכיון דחולדה וברדלס מצויים שם, יש לומר דוודאי גררהו ולא הוי ספק טומאה כלל. וכתבו התוס' דלסלקא דעתין דאיירי משום ספק טומאה, צריך לומר דרגלי הכהן היו ברשות הרבים, דאי ברשות היחיד הרי יש לחוש שמא גיררהו לתחת רגליו וטומאת בוקעת ועולה. אמנם כתבו דמאי דאמרינן דגיררהו חולדה היינו דגררתו ואכלתו, ואין לחוש כלל לשמא גיררהו לתחת רגליו.